

Nyelv – nyelvvédelem – oktatás

A SZAKNYELV JELENTŐSÉGE AZ EZREDFORDULÓ MAGYARORSZÁGÁN

Szabó István Mihály

az MTA r. tagja, műsz. főtanácsadó (Gyógyszerkutató Intézet Kft.)

Szakíróink szakmai és nyelvi követelményekkel egyaránt szembesülnek. A szorosan *specializálódott magyar szakírók* (lásd Szabó, 2001a és b), többségükben kutatók, új eredményeiket – a jobb információterjesztés, de minősítésük érdekében is – főleg angol nyelven és autentikus külföldi szakfolyóiratokban közlik; ily módon műveiket nemzetközi szakmai-nyelvi megmérettetésnek vethetik alá. A magyar nyelvi *általános szakírók* (Szabó, 2001a és b) a tudomány, a szak-, ill. a foglalkozási ágak, a hitélet, a politika, a sport stb. általános és speciális ismeretanyagait a magyar anyanyelvű tömegek felé terjesztik. Ezzel fontos szerepet vállalnak az ország minden irányú fejlődésében.

Napjainkban a sok száz hazai szakterület elérhető, ajánlott vagy elsajátításra megkövetelt, írott ismeretanyaga szakmailag és nyelvilag egyaránt rendkívül heterogén minőségű. E tény akár elsődleges oka is lehet a tudományokban, szakmákban, munkakörökben, mezőgazdasági ill. ipari ágazatokban stb. ténylegesen felmérhető, nem jelentéktelen szintkülönbségeknek. Minthogy a *szakismeretek* és a *szaknyelv* fejlődése *megbont-hatatlan egységben halad*, szakíróinkra a kiegyenlített fejlődés kibontakoztatása érdekében fokozódó nyomás nehezedik. *Nyelvészeink* napirendre tűzték a *szaknyelvműve-*

lés intézményesítését, szakszókincsünk nagyságának felmérését, a *szaknyelvi nyelvújítást* és az *idegen nyelvi hatások mérséklését*, és rámutattak a *magyar szakmai anyanyelv* fogalmának szükségességére. Ugyanakkor a *szakterületek képviselői* részéről sürgető igény jelentkezik a szakismereti irodalom elmaradott részterületeinek folyamatos modernizálására; az ismeretközlésben a nyelvi tisztaság, a viszonylagos egyszerűség és a könnyű érthetőség követelményeinek megtartására; a *magyar szakírói tevékenység országos és valamennyi szakterületet átfogó, koordinált megszervezésére* csakúgy, mint a nagyon (bár nem mindenkinek) hiányzó szigorú szakmai-nyelvi *kritikai fórumok* megteremtésére. E feladatok megvalósítására tett első erőfeszítések egybeesnek a küszöbönálló EU-csatlakozásunkkal életre kelt nyelvvédő civil szervezetek lelkes tevékenységével, a magyar nyelv védelmében megindult parlamenti tanácskozásokkal és a határon túli magyar szakírók alkotni akarással. Végülis ez az együttműködés hozta lépcsékenyszerbe a magyar szakírói társadalmat: 1999-ben, ha késéssel is, kezdetét vehette a Magyar Szakírók Szövetsége megalakulásának közvetlen előkészítése.

Az MSZSZ megalakulásának előkészítése mintegy két évet vett igénybe. Az országos

és a határainkon túl élő, ott nemzeti nyelvünk fennmaradásában, továbbfejlesztésében, különösen pedig a kisebbségben élő magyar ifjúság szakképzésében nélkülözhetetlen szerepet betöltő szakírókra is kiterjedő szervezőmunkában a felelős szerepet magam vállaltam. E tevékenységben nélkülözhetetlen segítséget nyújtottak Kecskés Mihály professzor, a Magyar Professzorok Világtanácsának elnöke, továbbá e tanács titkára, Benda István kollegánk és a Tanács adminisztratív dolgozói.

Az MSZSZ legfontosabb rövid távú célkitűzései:

- A humán-, a természet- és a műszaki tudományok, a hitélet, a foglalkozási körök, a művészetek, a honvédelem, az írott és elektronikus sajtó stb. szaknyelveinek és ezek nagyszámú változatainak feltérképezése, képviselőik egyesületi szintű kiépítése, folyamatos fejlesztésük, lehetőleg egységes és a Magyar Tudományos Akadémia nyelvtudományi fórumaival egyeztetett szempontok szerinti megszervezése.

- A magyar szakírói társadalom központjának és e központ működési feltételeinek megteremtése (az adminisztratív nyilvántartás és ügyintézés személyi és elhelyezési körülményeinek biztosítása, gyűlésterem, konvencionális és digitális szakkönyvtár, az elektronikus hírközlés és információátvitel eszközeivel felszerelt dolgozószobák, vidéki alkotóház stb.). Szakmai pályázatok, ösztöndíjak, jutalmazások, a külföldi kapcsolattartás stb. rendszereinek kidolgozása és megvalósítása. Az egyesületi élet megszervezése (titkárság, valamint speciális szakterületi, etikai, fegyelmi, pénzügyi ellenőrzési, minisztériumi összekötő stb. bizottságok létrehozása).

- Együttműködés a szépirodalom társadalmi szervezeteivel és személyes képviselőivel a szaknyelvi normák általános elfogadtatására és korrekt használatára a szépirodalom területén is.

A Magyar Szakírók Szövetségének, Mádl Ferenc, a Magyar Köztársaság elnöke jelképes védnökségével megtartott, ünnepélyes alakuló ülésére 2001. június 12-én délelőtt, a nagyváradi Lorántffy Zsuzsanna Egyházi Konvent Múzeum-termében került sor. Nagyváradra azért esett a választásunk, mert azt is nyomatékkal hangsúlyozni szándékoztunk, hogy nemcsak Erdély magyar kultúrája szorul az anyaország támogatására, de a XXI. század Magyarországnak megújuló szellemisége sem bontakozhat ki a Királyhágó mentén és az azon (az „erdőn”) túli területeken élő magyar értelmiség részvétele és segítsége nélkül. Az ülést Kovács Béla professzor, a Partiumi Egyetem rektora vezette. Vizi E. Szilveszternek, az MTA alelnökének, Ritoók Zsigmond akadémikusnak és Nagy-Tóth Ferencnek, az MTA külső tagjának elhangzott előadását a Magyar Tudomány e számában olvashatjuk, míg Szabó István Mihály előadását a 2001/6. szám közölte. Szilágyi Pál professzornak (Kolozsvár) *A magyar szaknyelv használatának és fejlesztésének lehetőségei a romániai magyar felsőoktatásban* című, kitűnő összefoglalója később és más helyen jelenik meg. A résztvevők egyhangúan fogadták el az MSZSZ feladatkörére és célkitűzéseire javasoltakat, egyetértettek a legfőbb védnökök, a szellemi védnöki intézmények, az alapító tagok és az ideiglenes vezetőség ismertetett névsorával. Végül Benda István, a Magyar Professzorok Világtanácsának titkára az MSZSZ alapítólevelét olvasta fel, melyet aláírásával három példányban 40 jelenlévő hitelesített. A Magyar Szakírók Szövetségének vezetősége 2001. december 19-én az MTA Elnöki Tanácstermében ülést tartott, melyen megválasztották a Szövetség szűkebb körű Vezetőségének és Intéző Bizottságának tagjait: Tiszteletbeli elnök: Fábián Pál egyetemi tanár. Elnök: Ritoók Zsigmond akadémikus. Társelnökök: Hámori József akadémikus, Makovecz Imre, a Magyar Művészeti Akadémia

elnöke, Michelbergel Pál akadémikus, Vizi E. Szilveszter akadémikus. Társelnök a határon túli magyar szakírók részéről: Nagy-Tóth Ferenc az MTA külső tagja (Kolozsvár). Főtitkár: Bősze Péter egyetemi tanár. Titkárok: Grétsy Zsombor orvos-szerkesztő, Nagy Tibor vegyész-szerkesztő. Az Intéző Bizottság

tagjai: Balázs Géza egyetemi docens, Beck Mihály akadémikus, Bertók Lóránd egyetemi tanár, Dános Kornél int. igazgató. Grétsy László főiskolai tanár, Keszler Borbála egyetemi tanár, Kiss József int. igazgató, Kovács Magdolna főiskolai tanár, Nagy Gusztáv író és műfordító, Szabó István Mihály akadémikus.

IRODALOM

Szabó, I. M.: *A magyar szaknyelvi kommunikációs kultúra az ezredfordulón*. MT, 2001/6, 739–752.

Szabó, I. M.: *A magyar szaknyelvi kommunikációs kultúra fejlesztésének problémái az ezredfordulón*. Budapesti Népegészségügy, 33, 281–294.

